

Отже, питання відповідальності за дезінформацію і пропаганду є важливим під час воєнного стану, адже передбачення кримінальної відповідальності є одним з ключових аспектів у системі протидії інформаційним загрозам.

Список використаних джерел

1. Авдєєва Т., Дворовий М. По кому подзвін: відповідальність за дезінформацію під час війни : аналітичний звіт / Лабораторія цифрової безпеки. – Київ, 2022, URL: <https://dslua.org/wp-content/uploads/2023/02/Analychne-doslidzhennia.-Vidpovidalnist-za-dezinformatsiiu-pid-chas-viyny.pdf>
2. Інноваційні підходи в роботі поліції України проти пропаганди та дезінформації під час воєнного стану // Електронний репозитарій ХНУВС., URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/0671b8b7-dba5-402e-88de-6724c20b8439>
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3905>
4. Мовчан Р.О. Аналіз кримінально-правової новели про несанкціоноване поширення військово значущої інформації (ст. 114-2 Кримінального кодексу України). Юридичний науковий електронний журнал.– 2022. URL: http://lsej.org.ua/4_2022/77.pdf

Сабалдир Ольга Олексіївна, студентка І КМППД групи інституту заочного та дистанційного навчання НАВС

Науковий керівник: Вереїці О.В., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

ПОВНОВАЖЕННЯ ПОЛІЦІЇ ТА АДМІНІСТРАТИВНІ ЗАХОДИ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

У сучасних умовах розвитку правової держави особливого значення набуває діяльність правоохоронних органів, спрямована на забезпечення публічної безпеки, охорону правопорядку та захист прав і свобод людини і громадянина. Центральне місце в системі правоохоронних органів України посідає Національна поліція України, яка наділена широким колом адміністративно-владних повноважень. Реалізація зазначених повноважень неминуче пов'язана з можливістю обмеження окремих прав і свобод людини, що зумовлює необхідність їх чіткого нормативного визначення, дотримання принципів законності, пропорційності та правової визначеності. Саме тому питання меж повноважень поліції та застосування адміністративних заходів захисту набувають особливої актуальності для фахівців у сфері правоохоронної діяльності. Метою даних тез є комплексний аналіз повноважень Національної поліції України в адміністративно-правовій сфері, характеристика адміністративних заходів захисту прав і свобод людини, а також визначення правових гарантій їх законного застосування.

Правову основу діяльності Національної поліції України становлять Конституція України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також норми національного законодавства. Відповідно до статті 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Згідно зі статтею 1 Закону України «Про Національну поліцію», поліція є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [2].

Основні принципи діяльності поліції закріплені у статтях 6–11 зазначеного Закону та включають верховенство права, законність, дотримання прав і свобод людини, відкритість і прозорість, політичну нейтральність та взаємодію з населенням на засадах партнерства. Зазначені принципи визначають межі допустимого втручання поліції у сферу прав і свобод людини. Як зазначається у сучасному підручнику з адміністративної діяльності поліції за редакцією професора В. В. Сокурєнка, ефективність виконання поліцією своїх функцій напряму залежить від чіткої регламентації її повноважень та дієвого механізму контролю за їх реалізацією, що унеможливорює прояви свавілля з боку правоохоронців [3, с. 25]. Повноваження Національної поліції України є законодавчо визначеною сукупністю прав та обов'язків поліцейських, спрямованих на виконання покладених на них завдань. У сфері адміністративної діяльності такі повноваження мають превентивний (попереджувальний) та припиняючий характер. Згідно зі статтями 31–34 Закону України «Про Національну поліцію», до превентивних поліцейських заходів належать: перевірка документів особи; опитування осіб; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; поліцейське піклування тощо [2]. Крім того, відповідно до статей 42–46 зазначеного Закону, поліція має право застосовувати заходи примусу (фізичну силу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю) виключно за наявності законних підстав та з дотриманням принципу крайньої необхідності. Важливим елементом реалізації повноважень поліції є обов'язок поліцейського повідомити особі підстави та правові наслідки застосування відповідного заходу, а також роз'яснити її права. Це відповідає вимогам статті 29 Конституції України та, як підкреслюється у навчальних посібниках з прав людини, є ключовою гарантією забезпечення законності та запобігання порушенням конституційних прав громадян під час взаємодії з поліцією [4, с. 58].

Адміністративні заходи захисту прав і свобод людини є різновидом заходів адміністративного примусу. Вони застосовуються з метою припинення правопорушень та забезпечення публічної безпеки. На відміну від адміністративних стягнень, вони не мають прямого карального призначення, а слугують інструментом негайного реагування на загрозу. До основних заходів, що регламентуються Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП), належать: адміністративне затримання, особистий огляд, огляд речей та вилучення речей і документів [5]. Застосування таких заходів можливе лише за умов суворого дотримання вимог законності.

Сучасна доктрина адміністративного права, зокрема колектив авторів під керівництвом професора В. Галуцька, акцентує на тому, що будь-яке обмеження прав людини в рамках адміністративної діяльності повинно відповідати критерію пропорційності. Це означає, що заходи примусу мають бути співмірними з характером правопорушення та потенційною загрозою інтересам суспільства або окремих громадян [6, с. 215].

З метою запобігання зловживанням владними повноваженнями законодавством України передбачено систему гарантій захисту прав і свобод людини у діяльності поліції. До них належать судовий контроль, прокурорський нагляд, відомчий контроль, а також громадський контроль. Відповідно до статті 55 Конституції України, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади та їх посадових осіб [1]. Важливе значення має також технічна фіксація дій поліцейських (бодікамери), що підвищує рівень прозорості правоохоронної діяльності.

Отже, повноваження Національної поліції України та адміністративні заходи захисту прав і свобод людини є необхідним інструментом забезпечення публічного порядку. Водночас ефективність їх реалізації безпосередньо залежить від дотримання принципів законності, пропорційності та поваги до людської гідності. Для майбутніх фахівців критично важливим є глибоке розуміння меж власних повноважень, що сприятиме підвищенню довіри суспільства до Національної поліції України.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. (із змінами та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 10.01.2026).
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. Ст. 379. URL: Про Національну поліцію | від 02.07.2015 № 580-VIII (дата звернення: 10.01.2026).
3. Адміністративна діяльність Національної поліції : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2020. 678 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9570>
4. Забезпечення прав і свобод людини працівниками Національної поліції : навч. посіб. / В. А. Куліков та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 144 с.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07 груд. 1984 р. № 8073-X. URL: Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) (дата звернення: 10.01.2026).
6. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін. ; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. 4-те вид. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 656 с. URL: АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ. ПОВНИЙ КУРС